

**Projekt**

z dnia 11 kwietnia 2024 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....  
RADY MIEJSKIEJ W GŁUCHOŁAZACH**

z dnia 7 kwietnia 2024 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2023 poz. 40 z późn. zm.) w związku z art. 176 pkt. 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U.2024 poz. 177 z późn. zm.) - Rada Miejska w Głuchołazach uchwała, co następuje:

**§ 1.** Uchwała się Gminny Program Wspierania Rodziny w gminie Głuchołazy na lata 2024-2026, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Głuchołaz.

**§ 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą od dnia 1 stycznia 2024 r.

Załącznik do uchwały Nr .....  
Rady Miejskiej w Głuchołazach  
z dnia 7 kwietnia 2024 r.

# **GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2024-2026**



**Głuchołazy 2024**

## Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	3
2.	Zakres Gminnego programu wspierania rodziny na lata 2024-2026 .....	4
3.	Realizatorzy Programu.....	6
4.	Adresaci Programu .....	6
5.	Diagnoza środowiska lokalnego ze względu na sytuację rodzin w gminie Głuchołazy .....	7
5.1.	Demografia .....	7
5.2.	Bezrobocie .....	9
5.3.	Pomoc społeczna .....	11
5.4.	Asystent rodziny .....	14
5.5.	Pieczą zastępczą .....	18
5.6.	Zespół interdyscyplinarny w Głuchołazach .....	20
5.7.	Rządowy program dla rodzin wielodzietnych Karta Dużej Rodziny .....	23
5.8.	Opolska Karta Rodziny i Seniora .....	24
5.9.	Program „Gmina Głuchołazy przyjazna dla Rodziny+” .....	24
5.10.	Inne formy wspierania rodziny .....	26
5.11.	Opieka nad małym dzieckiem.....	28
5.12.	Poradnictwo specjalistyczne.....	29
5.13.	Wnioski .....	30
6.	Analiza SWOT.....	30
7.	Cele i zadania gminnego programu wspierania rodziny w Głuchołazach na lata 2021-2023 .....	32
8.	Zasoby i partnerzy w realizacji programu.....	39
9.	Źródła finansowania .....	40
10.	Monitoring Programu .....	40

## 1. Wprowadzenie

Przyjęcie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 wynika bezpośrednio z zapisu art. 176 pkt. 1 ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 z późn. zm.), który mówi, iż do zadań własnych gminy należy między innymi opracowanie trzyletnich programów wspierających rodziny, których głównym założeniem jest stworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Obowiązek ten realizowany jest przy wzajemnej współpracy i współdziałaniu odpowiednich służb publicznych, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych, a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z pomaganiem rodzinie.

Cele wyznaczone w Programie służą realizacji ustawowego obowiązku wspierania rodziny, jak również podejmowaniu różnorodnych działań i inicjatyw promujących, i wzmacniających przekonanie o niezastąpionej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka, szczególnie w obliczu wyzwań współczesnego świata, również tych, które pojawiły się z chwilą ogólnoswiatowej epidemii oraz wojny w Ukrainie.

Rodzina jest naturalnym i niezastąpionym elementem struktury, najważniejszą i podstawową komórką życia społecznego, na której opiera się całe społeczeństwo. Ma ona zasadniczy wpływ na funkcjonowanie człowieka w rolach społecznych oraz kształtowanie jego tożsamości i postaw. Szczególna rola rodziny polega na tym, iż jest ona naturalnym i niezastąpionym środowiskiem narodzin, i rozwoju człowieka. W niej zarówno dziecko, jak i osoba dorosła zaspokajają swoje podstawowe potrzeby. W rodzinie realizowane są określone zasady, które pozwalają budować prawidłowe relacje społeczne. Prawidłowo funkcjonująca rodzina stanowi przede wszystkim wsparcie dla wychowujących się w niej dzieci, dba o ich rozwój emocjonalny i społeczny, właściwie rozpoznaje i zaspokaja ich potrzeby, stanowi źródło bezpieczeństwa oraz prawidłowo kształtuje osobowość młodego człowieka, przekazując mu swój system wartości, tradycje, poglądy, a co za tym idzie, ukierunkowuje na całe życie. Budowanie dobrych relacji i więzi rodzinnych ma wpływ na ochronę dzieci i młodzieży przed podejmowaniem ryzykownych zachowań. Gdy w rodzinie pojawia się kryzys, dochodzi do zaburzenia jej podstawowej roli, jaką jest

wychowywanie dziecka. Uzależnienia, przemoc w rodzinie, niezaradność oraz niskie kompetencje opiekuńczo-wychowawcze, ograniczają możliwości rodziny w wypełnianiu jej podstawowej funkcji. Rozpad rodziny i narastanie konfliktów powodują zanikanie poczucia bezpieczeństwa u dzieci, przyczyniając się do wzrostu negatywnych zjawisk. Długie przebywanie rodziny w kryzysie może prowadzić do całkowitego zerwania więzi i umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Jeżeli w rodzinach pojawiające się problemy przewyższają możliwość ich rozwiązania we własnym zakresie, przy wykorzystaniu własnych środków oraz zasobów, pojawia się konieczność wsparcia z zewnątrz. Należy wtedy dołożyć wszelkich starań, aby takie rodziny uzyskały profesjonalną pomoc tak, aby w przyszłości same mogły funkcjonować bez konieczności wsparcia różnych instytucji.

W przypadku wystąpienia jakiegokolwiek dysfunkcjonalności rodziny państwo ma obowiązek zapewnić dziecku specjalną ochronę i pomoc w przezwyciężaniu zaistniałej sytuacji.

By wspierać rodzinę w przywróceniu możliwości wypełniania jej podstawowych ról, należy podjąć interdyscyplinarną współpracę, wykorzystując zaangażowanie przedstawicieli różnych służb, ale przede wszystkim zaangażowanie samych członków rodziny.

## **2. Zakres Gminnego programu wspierania rodziny na lata 2024-2026**

Podstawą stworzenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026, zwanego dalej Programem, jest ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j.: Dz.U. 2023 poz. 1426 ze zm.). Zadania przyjęte do realizacji w ramach Programu są spójne z kierunkami działań wyznaczonymi przede wszystkim w aktach:

- ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j.: Dz.U. 2024 poz. 177 ze zm.);
- ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2023 poz. 901 ze zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j.: Dz.U. 2024 poz. 424 ze zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2023 poz. 2151 ze zm.),
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2024 poz. 323 ze zm.),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U.2023 poz. 1993 ze zm.),

- Ustawa z dnia 11 lutego o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. 2024 poz. 421 ze zm.),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. 2024 poz. 338 ze zm.),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. 2023 poz. 1923 ze zm.),
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. 2023 poz. 2424 ze zm.),
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Głuchołazy na lata 2019-2029,
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Nyskiego na lata 2013-2023;
- Wojewódzka Strategia w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025;
- Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji dla województwa opolskiego na lata 2023-2025

Obecny **Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024-2026** jest kontynuacją wybranych celów i zadań wskazanych do realizacji w programach realizowanych przez gminę w poprzednich latach, począwszy od 2012 r.

Dotychczasowe doświadczenie w realizacji Programów na terenie gminy Głuchołazy wskazuje na niemalejącą potrzebę wspierania przede wszystkim rodzin przeżywających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Grupa ta wskazana została również bezpośrednio w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w której m.in. czytamy: *„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i rozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”*.

### 3. Realizatorzy Programu

Ośrodek Pomocy Społecznej w Głuchołazach - organizator pracy z rodziną dysfunkcyjną. Partnerzy:

- UM Głuchołazy,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA),
- Zespół Interdyscyplinarny,
- placówki oświatowe i opiekuńcze (szkoły, przedszkola, żłobek) z terenu gminy Głuchołazy,
- specjaliści z Punktu Konsultacyjnego,
- służba zdrowia,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nysie (PCPR),
- Policja,
- Sąd , kuratorzy sądowi,
- placówki wsparcia dziennego z terenu gminy Głuchołazy,
- organizacje pozarządowe, działające na rzecz dzieci na terenie gminy Głuchołazy,
- inne instytucje, jednostki i organizacje z terenu gminy Głuchołazy odpowiedzialne za organizację życia kulturalnego i sportowego.

### 4. Adresaci Programu

Program adresowany jest do rodzin z dziećmi z terenu gminy Głuchołazy, zwłaszcza rodzin dysfunkcyjnych, doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych, z problemem ubóstwa, rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą, rodzin, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej lub tych, które na skutek różnych sytuacji życiowych, znalazły się w sytuacjach wymagających udzielania pomocy przez placówki oraz instytucje, prowadzące działania na rzecz wspierania rodziny. Program przewiduje pracę z rodziną oraz wszelkiego rodzaju formy pomocy mające na celu między innymi zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny.

Nie mniej ważny charakter dla realizacji celów programu, będą miały ogólnodostępne działania, promujące wartości rodzinne oraz wszelkie formy wspólnego spędzania czasu członków rodziny, działania profilaktyczne, promujące właściwe postawy wobec uzależnień,

przemocy, przestępczości, demoralizacji – kierowane w szczególności do dzieci i młodzieży kampanie i programy. Program obejmuje również ofertę poradnictwa specjalistycznego, świadczonego rodzinom przez jednostki i placówki na terenie gminy.

Część działań Programu skierowana jest do specjalistów pracujących z rodzinami, które objęte są działaniami Programu.

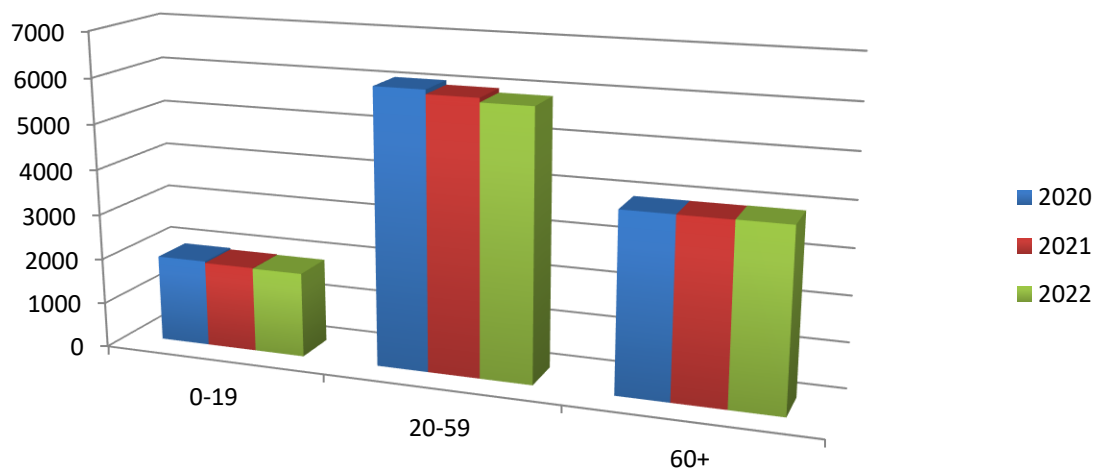
## 5. Diagnoza środowiska lokalnego ze względu na sytuację rodzin w gminie Głuchołazy

Gmina Głuchołazy leży w południowej części województwa opolskiego i powiatu nyskiego, na pograniczu polsko-czeskim. Powierzchnia gminy wynosi 168 km<sup>2</sup>. Na jej terenie znajduje się 20 miejscowości, w tym 17 sołectw.

### 5.1. Demografia

Według danych Urzędu Statystycznego w Opolu<sup>1</sup>, na koniec 2022 r. gminę zamieszkiwało 22 534 mieszkańców, przy czym zaznaczyć należy, iż liczba mieszkańców sukcesywnie z roku na rok maleje.

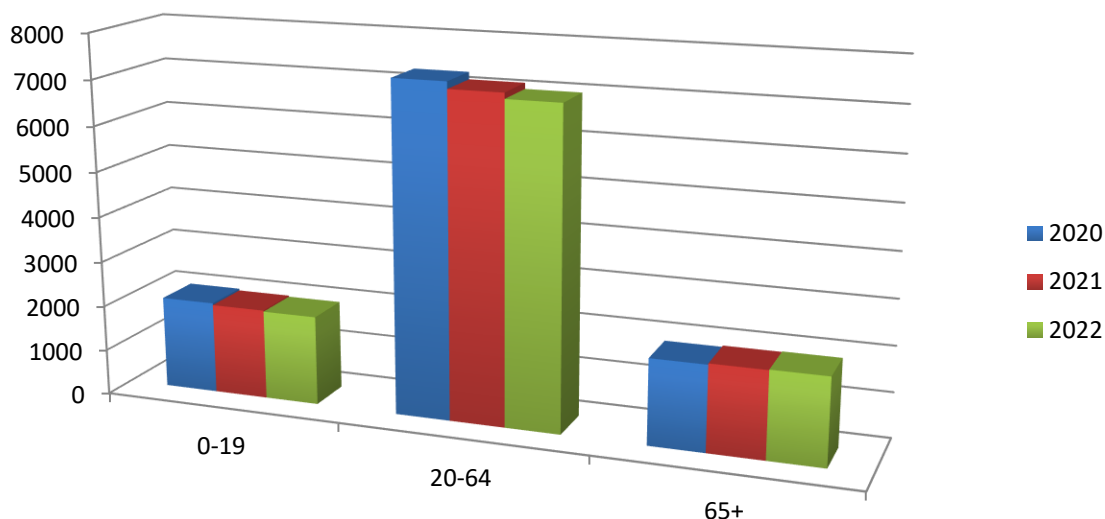
Mając na uwadze płeć i wiek mieszkańców gminy Głuchołazy zaobserwować można zmniejszającą się liczbę osób w wieku produkcyjnym (20-59 lat i 18-64 lat), wzrasta natomiast liczba seniorów (kobiety - 60+ i mężczyźni - 65 +):



Wykres: kobiety (w gminie Głuchołazy) ze względu na wiek w latach 2020-2022 źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

<sup>1</sup>źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>





Wykres: mężczyźni (w gminie Głuchotały) ze względu na wiek w latach 2020-2022 źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

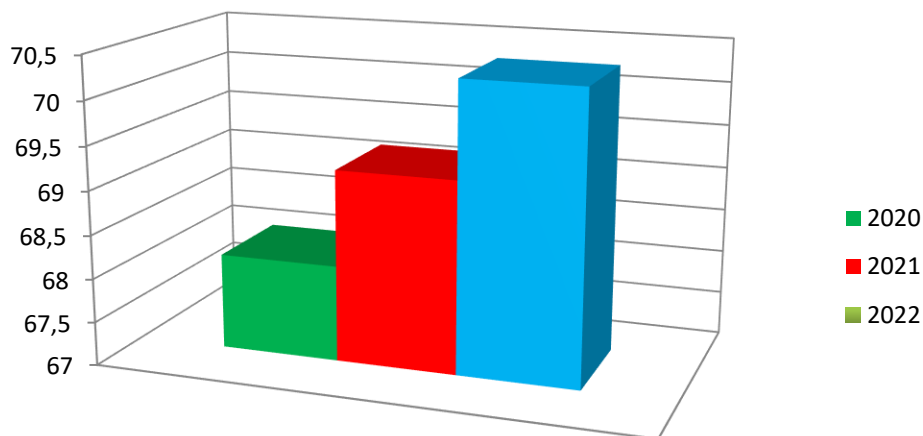
#### Liczba mieszkańców gminy Głuchotały

	2019	2020	2021	2022
Ogół mieszkańców	23 643	23 071	22 775	22 534

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Na koniec 2022 r. odnotowano w gminie 118 urodzeń żywych i 354 zgony, przyrost naturalny utrzymuje się na ujemnym poziomie (-263). Jak czytamy jednak we wstępie do opracowania „Starzenie się ludności w Polsce w świetle wyników narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań 2021”: *Obserwowane w ostatnich latach zmiany demograficzne wskazują, że sytuacja ludnościowa Polski jest trudna, a także w najbliższej perspektywie nie należy oczekiwać znaczących zmian gwarantujących stabilny rozwój demograficzny. Trwający proces starzenia się ludności Polski będący wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest wydłużanie trwania życia i dalszego trwania życia, jest pogłębiany niskim poziomem dzietności. Liczba młodych, mogących zastąpić osoby w wieku reprodukcyjnym będzie maleć, natomiast liczba starych wymagających wsparcia i opieki – rosnąć. W opinii badaczy Polska jest krajem, w którym ta zmiana będzie szczególnie drastyczna. Z jednego obecnie z najmłodszych krajów Unii Europejskiej już w 2060 r. nasz kraj stanie się najstarszym – a proces ten jest nieuchronny i w najbliższych kilkudziesięciu latach nieodwracalny.*

W przyszłości będzie to powodować zmniejszanie się podaży pracy i utrudnienia w systemie zabezpieczenia społecznego w wyniku wzrostu liczby i odsetka ludzi w starszym wieku. Zmiany te postępują z różnym natężeniem w poszczególnych województwach, zróżnicowane są też kierunki zmian. Wyraźnie widoczna jest postępująca polaryzacja przestrzenna kraju w zakresie podstawowych składowych sytuacji demograficznej. Wzmocnieniu ulega potencjał demograficzny regionów będących swoistymi „biegunami wzrostu” i tym silniej ulegają osłabieniu obszary „problemowe” i „degresywne”.<sup>2</sup>



wykres: Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Głucholazy  
<https://svs.stat.gov.pl/2248/17/31>

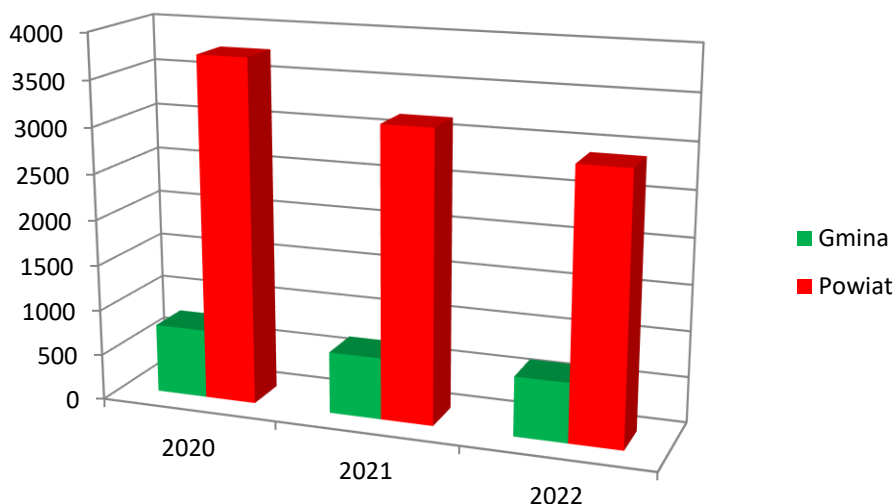
Wykres: Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1001 osób w wieku produkcyjnym w gminie Głucholazy,  
źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

## 5.2. Bezrobocie

Stan ludności oraz wszelkie zmiany demograficzne w znacznym stopniu determinują sytuację panującą na rynku pracy. Poniższe tabele, oparte na materiale Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie, przedstawiają dane dotyczące stanu bezrobocia (dotyczy osób zarejestrowanych w PUP jako bezrobotne) w gminie Głucholazy w latach 2020 – 2022<sup>3</sup>.

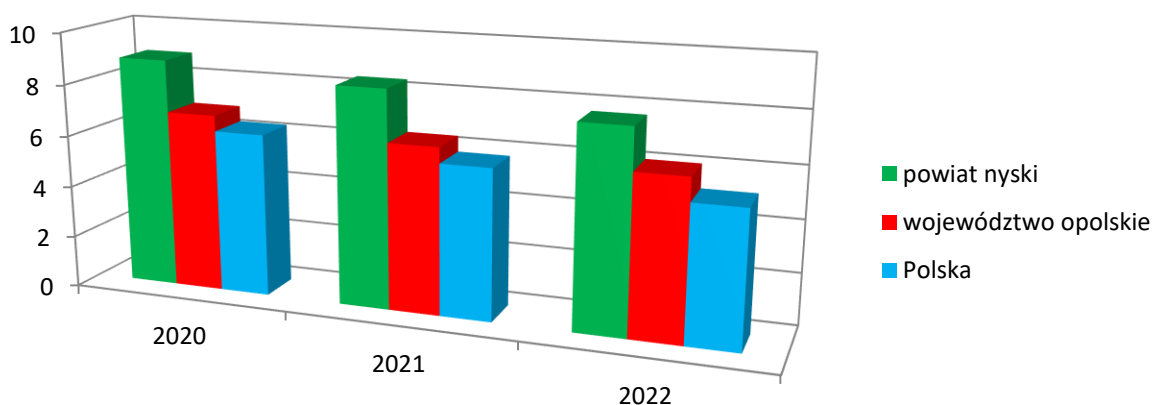
<sup>2</sup><https://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2021/nsp-2021-wyniki-ostateczne/starzenie-sie-ludnosci-polski-w-swietle-wynikow-narodowego-spisu-powszechnego-ludnosci-i-mieszkan-2021,3,1.html>

<sup>3</sup><https://nysa.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/informacja-miesieczna>



Wykres: Liczba osób bezrobotnych w gminie Głuchołazy i powiecie nyskim (na koniec każdego roku)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. stopa bezrobocia dla powiatu nyskiego wynosiła 7,7% a dla województwa opolskiego 6,1%. Liczba osób bezrobotnych w gminie Głuchołazy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy wynosiła 650 osób. W powiecie nyskim liczba bezrobotnych wynosiła 2906 osób, tj. 1549 kobiety (53,30%) i 1357 mężczyźni (46,70%)<sup>4</sup>.



Wykres: STOPA BEZROBOCIA

Według analiz PUP w Nysie najliczniejszą grupę bezrobotnych w powiecie stanowią kobiety, w następnej kolejności: osoby zamieszkałe na wsi i osoby długotrwale bezrobotne, kolejno osoby bez kwalifikacji zawodowych. Wśród klientów pomocy społecznej zgłaszających się do głuchołaskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, bezrobocie utrzymuje się na trzecim miejscu wśród powodów, o których mowa w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Dane zawarte

<sup>4</sup><https://nysa.praca.gov.pl/documents/157987/14310368/Sprawozdanie%20z%20dzia%C5%82alno%C5%9Bci%20Powiatowego%20Urz%C4%99du%20Pracy%20w%20Nysie%20za%202022.pdf/643c49dc-ec5a-468b-bba6-0202a79f0955?t=1681890251375>

w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 r. wskazują, iż zarówno w skali powiatu, województwa jak i kraju większość osób bezrobotnych stanowią kobiety.

Status	Powiat		Województwo		Polska	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Osoby bezrobotne ogółem	1 549	1 357	11 590	8 934	435 508	375 290
Osoby bezrobotne z prawem do zasiłku	240	179	1 431	1 056	65 105	50 187
Osoby długotrwale bezrobotne	742	642	6 397	4 291	237 119	181 721

Tabela: osoby bezrobotne w powiecie nyskim na tle województwa opolskiego i kraju (2022 r.)

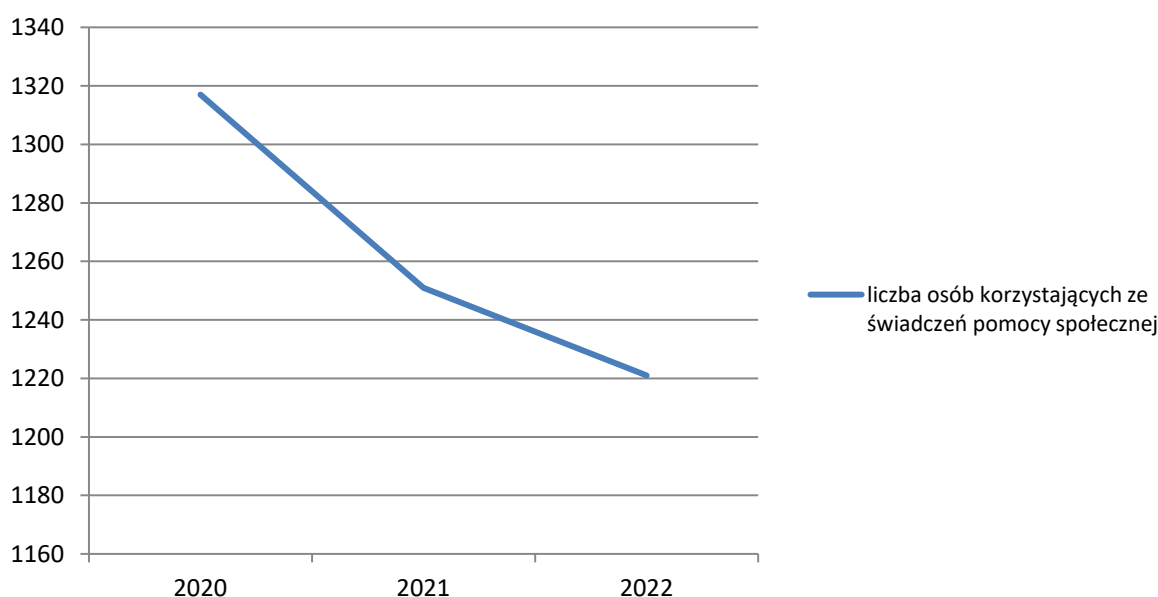
### 5.3. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Istotnym elementem wspierania rodziny jest udzielanie oraz zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej.

Gmina Głuchołazy realizuje zadania o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym. Na ich realizację środki pochodzą z budżetu państwa i przekazywane są w formie dotacji lub pochodzą z budżetu Gminy.

W 2022 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Głuchołazach objął pomocą ogółem 760 rodzin, w których żyło 1 221 osób, a w 2021 r. 784 rodzin, w których żyło 1 251 osób.

wykras: liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej



Analiza danych w okresie 2020–2022 wskazuje, że zmniejsza się ilość rodzin korzystających z pomocy społecznej, natomiast przybywa klientów samotnie gospodarujących, szczególnie seniorów. W tym miejscu podkreślić należy, że seniorzy nie tylko są beneficjentami usług opiekuńczych. W ramach zadań własnych o charakterze obowiązkowym gmina Głuchołazy m.in. kieruje do domu pomocy społecznej oraz ponosi odpłatność za pobyt mieszkańca, prowadzi mieszkania chronione wspierane. Ponadto prowadzi ośrodek wsparcia w formie Dziennego Domu Senior+, przystępuje do programów realizowanych na rzecz seniorów i osób niepełnosprawnych, m.in. Korpus Wsparcia Seniorów, Marszałkowski Kurier Społeczny (w okresie pandemii).

Z pomocy w formie pogłębionej pracy socjalnej w 2022 r. skorzystało 11 rodzin, natomiast poprzednich latach: 2021 – 13 rodzin, 2020 – 8 rodzin. Praca socjalna jest „specyficzną działalnością zawodową, mającą na celu lepszą adaptację wzajemną osób, rodzin, grup i środowiska społecznego, w jakim żyją oraz rozwijanie poczucia godności osobistej i odpowiedzialności jednostek na drodze odwoływania się do potencjalnych możliwości poszczególnych osób, do powiązań międzyprofesjonalnych, a także sił i środków społecznych”<sup>5</sup> „Wspiera zmiany społeczne, rozwiązywanie problemów w stosunkach międzyludzkich oraz wydobywanie z ludzi sił i wolności, aby mogli osiągnąć dobrobyt”<sup>6</sup>. Praca socjalna wymaga pełnego zaangażowania i wsparcia, niejednokrotnie osobistego asystowania osobom wspieranym i nie udaje jej się nawiązać bez zbudowania obopólnego zaufania i zrozumienia.

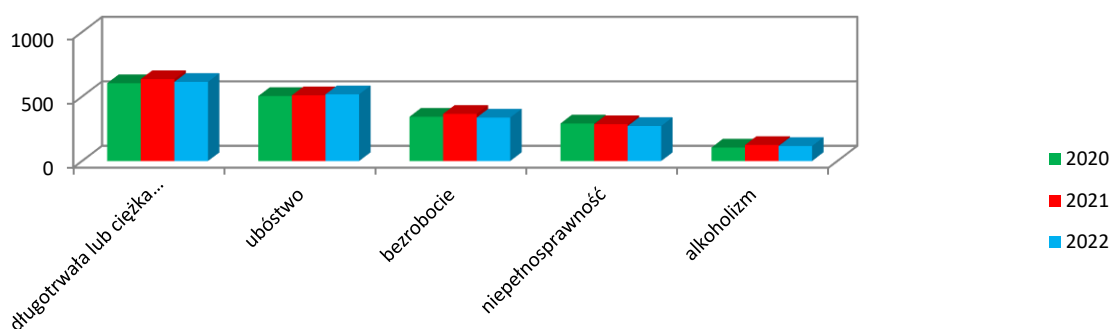
Zespół Pracy Socjalnej świadczy również na terenie miasta i gminy Głuchołazy poradnictwo rodzinne, pedagogiczne, prawne oraz wsparcie psychologiczne, udzielona konsultacji, w ramach aktywizacji zawodowej kieruje do udziału w różnych projektach. Pracownicy socjalni zobowiązani są również do obejmowania pracą socjalną rodzin biologicznych, z których dzieci przebywają w pieczy zastępczej. W przypadku pozyskania i zweryfikowania informacji o zagrożeniu bezpieczeństwa lub podstawowych praw osoby lub rodziny Zespół Pracy Socjalnej udziela natychmiastowej pomocy. Celem interwencji jest powstrzymanie lub ograniczenie istniejącego zagrożenia. Interwencja kryzysowa to zespół działań zmierzających do szybkiego opanowania kryzysu, którego osoba nie jest w stanie zażegnać przy pomocy własnych środków i możliwości. Działania te obejmują pomoc emocjonalną, fizyczną, medyczną, bytową i mogą wiązać się z koniecznością udzielenia schronienia lub –

<sup>5</sup>B. Szatur-Jaworska, *Teoretyczne podstawy pracy socjalnej* [w:] *Pedagogika społeczna*, red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Kraków 1995, s. 108

<sup>6</sup>D. Wolska-Prylińska, *Projekt socjalny w kształceniu i działaniu społecznym*, Wyd. Śląsk, Katowice 2010, s. 22

w przypadku dzieci - niezwłocznego zapewnienia opieki. Mają służyć przywróceniu względnego stanu równowagi. Interwencja Kryzysowa poprzedza dalsze działania o charakterze poradniczym lub terapeutycznym, których celem jest pomoc w rozwiązaniu problemów będących podłożem zaistniałego kryzysu. Cechą charakterystyczną interwencji jest jej reaktywność - jest podejmowana najczęściej, gdy pojawia się nagła potrzeba działania. Interwencja jest ze swej natury incydentalna i dynamiczna - wiąże się z dużą szybkością i intensywnością działania.

Wśród ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej procent rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa i wielodzietności wynosi w poszczególnych latach: 2020 - 14,86%, 2021 - 14,94%, 2022 - 14,68%.<sup>7</sup>



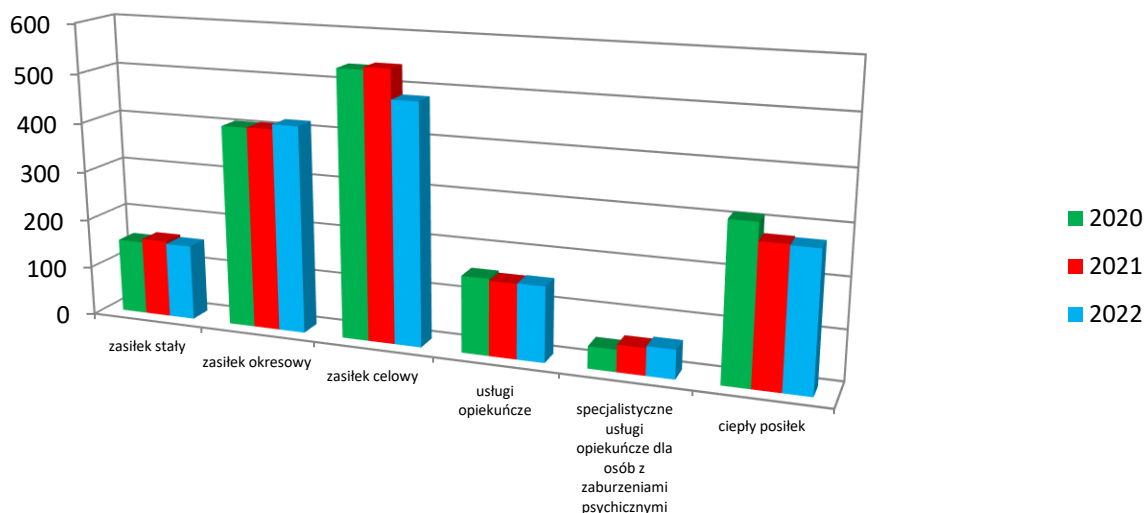
WYKRES: GŁÓWNE PRZESŁANKI KORZYSTANIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ (art. 7 ustawy o pomocy społecznej)

Przyczyny udzielania pomocy można interpretować, jako najczęstsze problemy społeczne występujące na terenie gminy. Bezrobocie/bierność zawodowa są główną przyczyną ubóstwa, które ma podstawowy wpływ na złe funkcjonowanie rodzin. W połączeniu z innymi czynnikami dysfunkcyjnymi takimi jak: długotrwała choroba, niepełnosprawność, uzależnienie, bardzo często prowadzi do powstania problemu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Bezradność oznacza nieumiejętność sprawowania opieki nad dziećmi, niskie kompetencje wychowawcze, brak umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego.

Zapewniając pomoc rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej Ośrodek przyznawał świadczenia pieniężne, m.in. w postaci zasiłków stałych, okresowych i celowych, jak również świadczenia niepieniężne: usługi opiekuńcze świadczone w miejscu

<sup>7</sup>Dane ze sprawozdań z działalności OPS w Głucholazach oraz OZPS za lata 2020-2022: <https://ops.glucholazy.bip.gov.pl/>

zamieszkania, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, ciepłe posiłki:



Wykres: ilość osób korzystających z różnych form pomocy społecznej w latach 2020 - 2022

Pod opieką Ośrodka w 2022 r. pozostawało 151 rodzin z dziećmi, co stanowi 19,87 % ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej, w 2021 r. – 19,51%, natomiast w 2020 r. - 18,12% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie. Liczba korzystających z pomocy rodzin z dziećmi od 2017 r. pozostaje na podobnym poziomie. Sytuacja materialna polskich rodzin z dziećmi polepszyła się dzięki programowi 500+, jednak nadal do najczęstszych problemów występujących w rodzinach z dziećmi należą: niskie kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodziców, przewlekłe bezrobocie, uzależnienia (coraz częściej od środków psychoaktywnych), niepełnosprawność dzieci.

Rok	2020	2021	2022
Liczba rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia OPS	162	153	151
Liczba wszystkich rodzin korzystających ze wsparcia OPS	894	784	760

Źródło: Sprawozdania z działalności OPS Głuchotazy - <https://opsglucholazy.bip.gov.pl/sprawozdania-z-dzialalnosci-osrodka-pomocy-spolecznej/sprawozdania-z-dzialalnosci-osrodka-pomocy-spolecznej-w-glucholazach.html> i dane własne OPS

## 5.4. Asystent rodziny

Asystent rodziny, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, to specjalista, który przydzielany jest rodzinie, gdy ta napotyka trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Do jego zadań należy:

- a) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- b) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- c) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- d) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- e) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- f) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- g) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- h) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- i) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- j) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- k) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- l) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- m) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- n) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- o) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
- p) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- q) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- r) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- s) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno-pomocową, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r.



o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535), lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Współpraca z asystentem odbywa się za zgodą rodziny i przy aktywnym udziale rodziny lub zgodnie z postanowieniem sądu z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Podczas pierwszego spotkania asystent próbuje dowiedzieć się jak najwięcej o rodzinie, dzieciach, o występujących w rodzinie problemach oraz ich oczekiwaniach. Asystent rodziny wspólnie z rodziną określa sposób wyjścia z trudnej sytuacji życiowej. Ustala mocne strony rodziny oraz rodzaj i kolejność podejmowanych działań. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Praca z rodziną jest ważna od momentu przeżywania przez rodzinę pierwszych trudności oraz niezbędna wówczas, gdy w rodzinie ma miejsce poważny kryzys, zagrażający dobru dziecka. Rodzina, w wyniku podjętej z nią pracy, powinna osiągnąć zdolność prawidłowego funkcjonowania na tyle, aby bezpieczeństwo dzieci nie było zagrożone. Praca z rodziną prowadzona jest głównie w formie usług asystenta rodziny, natomiast pomoc w opiece i wychowaniu prowadzona jest w gminie Głuchołazy formie:

- a) placówek wsparcia dziennego – Gminna Świetlica Socjoterapeutyczna przy PKPS w Głuchołazach;
- b) rodzin wspierających.

Rezultaty pracy z rodzinami zależą przede wszystkim od aktywności tych rodzin, woli włączenia się w realizację planu pracy, chęci wprowadzenia zmian w życiu rodzinnym. Objęcie rodziny pomocą asystenta nie zawsze prowadzi do odzyskania przez nią zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W sytuacji, gdy pozostawienie dziecka w rodzinie biologicznej stanowi zagrożenie dla jego bezpieczeństwa lub życia, koniecznym staje się odseparowanie go i umieszczenie w pieczy zastępczej. Akty prawne min. takie jak kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej nakazują określonym służbom podejmowanie działań zabezpieczających dziecko. Rodzice zostają pozbawieni praw rodzicielskich lub prawa te zostają im ograniczone, Sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem opieki zastępczej, poprzez umieszczenie go poza rodziną biologiczną.

Głównym celem asystentury rodzinnej jest podniesienie poziomu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia z sytuacjami dnia

codziennego rodziców lub opiekunów dzieci. Efektem powinno być odzyskanie przez osoby przyjmujące pomoc kontroli nad własnym życiem, która pozwoli im być samodzielnym oraz tak wypełniać role rodzica, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Efekt ten jest możliwy do osiągnięcia, przy współudziale rodziny na każdym etapie metodycznego działania: od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę końcową, dostosowanie pracy do możliwości i kontekstu życia rodziny oraz poprzez małe kroki. Asystent pracując z rodzinami podejmuje wiele różnorodnych działań. Wśród nich można wyróżnić: pomoc w dotarciu do świadczących pomoc specjalistyczną w formie konsultacji, poradnictwa, mediacji lub terapii, utrzymywanie stałego kontaktu z klientem, towarzyszenie mu w codziennym funkcjonowaniu. Ponadto, udzielanie wsparcia w sytuacjach tego wymagających oraz interweniowania, gdy zagrożone jest życie lub zdrowie konkretnej osoby lub jej rodziny.

Równocześnie asystent rodziny powinien współpracować z wieloma instytucjami zaangażowanymi w sprawy rodzin, w tym z pracownikami socjalnymi, Policją, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nysie, placówkami oświatowymi czy sądami - poprzez kuratorów zawodowych i społecznych. Zatem aktywność asystenta rodziny można podzielić na dwa obszary zadaniowe. Pierwszym jest bezpośredni kontakt z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w innym miejscu wskazanym przez rodzinę (jej członków). Drugim natomiast jest szeroko zakrojona współpraca asystenta z osobami i instytucjami zaangażowanymi w sprawy rodziny.

Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w gminie Głuchołazy w latach 2020–2022

<b>Rok</b>	<b>2020</b>	<b>2021</b>	<b>2022</b>
Liczba rodzin objętych wsparciem	18	20	17
Liczba osób w rodzinach	66	64	55
Liczba dzieci w rodzinach	35	36	33

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Głuchołazach*

Od 2017 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, zwanej dalej ustawą „Za życiem”, asystentom rodziny przypisano rolę koordynatora w zakresie usług wsparcia oferowanego kobietom w ciąży oraz ich rodzinom, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz rodzin dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, które

powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Działania podejmowane przez asystenta polegają przede wszystkim na opracowaniu wspólnie z osobami zainteresowanymi katalogu możliwych do uzyskania form wsparcia oraz występowaniu w ich imieniu, w celu skorzystania przez nie z należnej im pomocy. Asystent rodziny nabrał nowego, bardziej uniwersalnego znaczenia w profilaktyce społecznej oferowanej już nie tylko rodzinom z dziećmi, ale także kobietom w ciąży i ich rodzinom. Do 2022 r. na terenie gminy Głuchołazy nie przyznano asystenta rodziny na podstawie przepisów ustawy „Za życiem” ze względu na brak zapotrzebowania (nie wpłynął żaden wniosek).

## **5.5. Piecza zastępcza**

W przypadkach, gdy rodzina nie radzi sobie ze sprawowaniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci - co może oceniać tylko sąd opiekuńczy - zostają one umieszczone w pieczy zastępczej. Rodzice zostają np. trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub prawa te zostają im ograniczone. Celem pieczy zastępczej jest zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych, zapewnienie dziecku przygotowania do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami. Piecza zastępcza ma przede wszystkim zapewnić pracę z rodziną, mającą na celu umożliwienie powrotu dziecka do rodziny lub, gdy jest to niemożliwe, dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym.

Podstawą umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest prawomocne orzeczenie sądu. W przypadku konieczności, na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka. O zawartej umowie starosta zawiadamia niezwłocznie sąd.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzicom dziecka, chyba, że dobro dziecka wymaga zapewnienia mu niezwłocznie

pieczy zastępczej. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej. Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletniości. Osoba, która ją osiągnęła w okresie pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej za zgodą, odpowiednio, rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli się uczy.

Gmina Głuchołazy, zgodnie z art. 176 ust. 5 oraz art. 191 ust. 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zobowiązana jest do ponoszenia częściowych wydatków z tytułu umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki, o których mowa w ust. 1 pkt 2, w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
  - 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
  - 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej
- średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

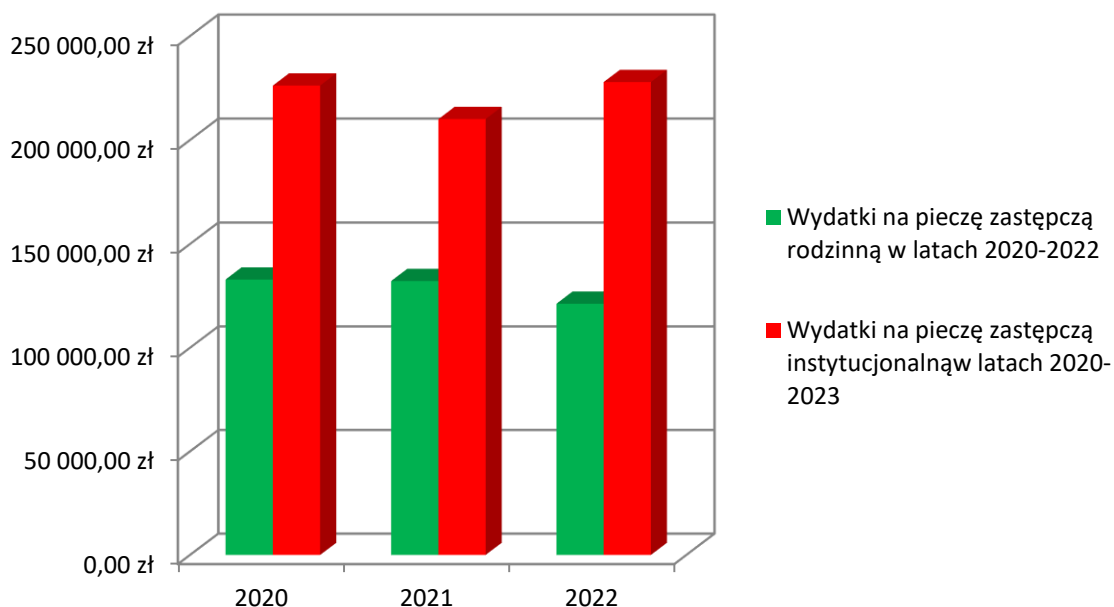
Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie rodzinnej (rodzina zastępcza, rodzinny dom dziecka) lub instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze). Z gromadzonych przez

Ośrodek własnych danych wynika, iż w ostatnich trzech latach liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) maleje.

Liczba dzieci <b>przebywających</b> w pieczy zastępczej w poszczególnych latach	2020	2021	2022
- rodzinnej	28	25	21
- instytucjonalnej	8	10	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Głuchołazach

Poniższy wykres przedstawia informację o wydatkach na pieczę zastępczą ponoszonych przez Gminę Głuchołazy:



## 5.6. Zespół interdyscyplinarny w Głuchołazach

Zespół Interdyscyplinarny funkcjonuje w oparciu o przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. 2024 poz. 424 z 21 marca 2024 r. i rozporządzenia Rady Ministrów z 6 września 2023 r. - Dz. U. 2023 poz. 1870 - w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”). W związku z ustawą z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 535 z 21 marca 2023 r.) Burmistrz Głuchołaz zgodnie z uchwałą NR LX/582/23 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 28 czerwca 2023 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu

interdyscyplinarnego oraz uchwałą NR LXI/587/23 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 26 lipca 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego powołał nowy Zespół Interdyscyplinarny.

Zespół Interdyscyplinarny tworzą przedstawiciele ośrodka pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi. W skład zespołu interdyscyplinarnego mogą wchodzić także prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego współpracują ze sobą w sposób skoordynowany, w celu skutecznego reagowania na informacje o przemocy w rodzinie.

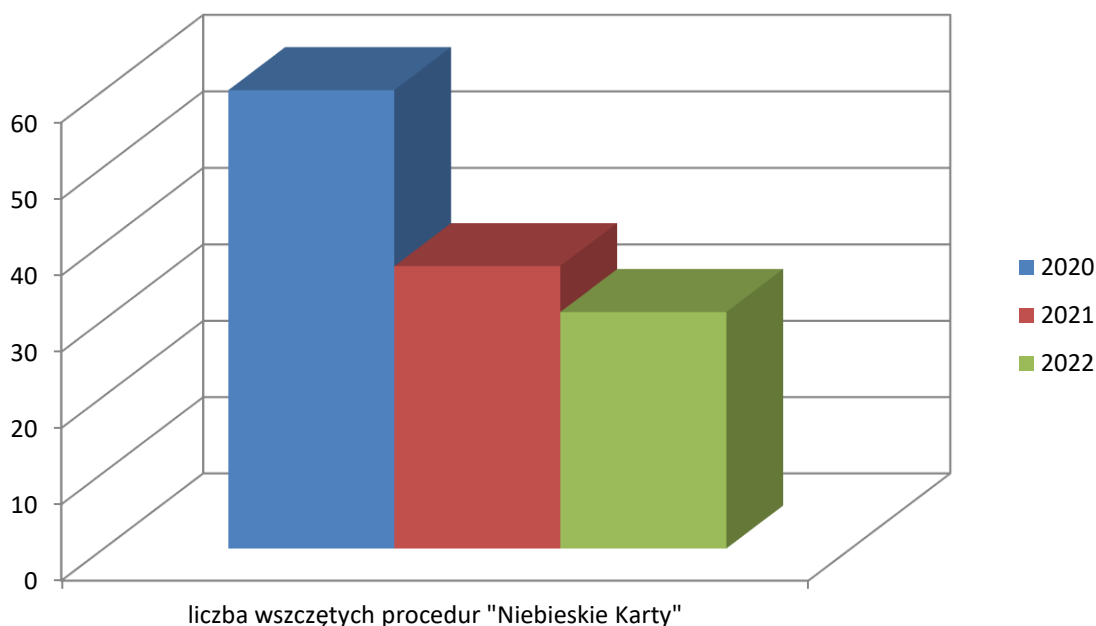
Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w skład zespołu interdyscyplinarnego, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury "Niebieskie Karty";
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy

z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535).

Do obowiązków zespołu interdyscyplinarnego należy również powołanie grupy diagnostyczno-pomocowej, której celem jest m. in. dokonanie diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej, realizacja procedury „Niebieskie Karty”, realizacja działań wobec osób doznających przemocy domowej stosujących przemoc domową.

Prowadzenie procedury "Niebieskie Karty" nie ma określonych ram czasowych. Czas pracy z rodziną wynika z jej indywidualnych potrzeb - uzależniony jest od sytuacji osoby doznającej przemocy i całej rodziny, ustalonego indywidualnego planu pomocy oraz zapewnienia zaspokojenia niezbędnych potrzeb – przede wszystkim potrzeby bezpieczeństwa. Ponadto ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej nakłada na grupy diagnostyczno-pomocowe obowiązek prowadzenia działań monitorujących wobec osób objętych wcześniej procedurą „Niebieskie Karty” przez okres 9 miesięcy po zakończeniu procedury. W związku z tym, w danym roku kalendarzowym liczba prowadzonych spraw jest większa od ilości wszczętych procedur.



W ramach procedury „Niebieskie Karty” wsparciem objęte są nie tylko rodziny posiadające w swej strukturze wyłącznie osoby dorosłe, ale również rodziny z małoletnimi dziećmi. Opierając się na analizie danych statystycznych stwierdza się również jednoznacznie, że przemoc może dotyczyć wszystkich niezależnie od pozycji na rynku pracy, sytuacji finansowej rodziny, wykształcenia czy miejsca zamieszkania.

## 5.7. Rządowy program dla rodzin wielodzietnych Karta Dużej Rodziny

Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny określa zasady przyznawania członkom rodziny wielodzietnej Karty Dużej Rodziny. Prawo do posiadania Karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci, bez względu na ich wiek. Karta Dużej Rodziny przyznawana jest każdemu członkowi rodziny, także rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka, którzy spełniają warunki określone w/w ustawie.

Za członków rodziny wielodzietnej uznaje się rodzica (rodziców) oraz jego małżonka, mających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci w wieku do ukończenia 18 roku życia, a w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej, do 25 roku życia. Natomiast bez ograniczeń wiekowych wydaje się Karty dzieciom, legitymującym się umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności. Osobom niepełnosprawnym Karta wydawana jest na czas obowiązywania orzeczenia o niepełnosprawności. Rodzicom oraz małżonkowi rodzica Karta wydawana jest na czas nieokreślony. Karta Dużej Rodziny przyznawana jest na wniosek rodziny wielodzietnej. Wniosek o wydanie Karty może złożyć każdy pełnoletni jej członek. Karta jest przyznawana niezależnie od dochodu w rodzinie.

Na podstawie Karty członkowie rodzin wielodzietnych mogą skorzystać z wprowadzonych uprawnień (zniżek na przejazdy kolejowe, niższe opłaty paszportowe, możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych, zniżki na zakup ubrań, obuwia, kosmetyków, książek czy paliwa oraz innych dóbr i usług) na poziomie ogólnokrajowym, oferowanych przez instytucje i podmioty gospodarcze. Członek rodziny wielodzietnej we wniosku o przyznanie Karty wskazuje, że wniosek dotyczy karty tradycyjnej lub karty elektronicznej. Możliwość wnioskowania o Kartę Dużej Rodziny w formie elektronicznej, wyświetlanej przy pomocy dedykowanej aplikacji na urządzenia mobilne (smartfony, tablety) weszła w życie od 1 stycznia 2018 r.

Od 1 stycznia 2019 r. weszły inne zmiany dotyczące Karty Dużej Rodziny. W związku z nowelizacją przywoływanej ustawy, od 2019 r. Karta Dużej Rodziny przysługuje również rodzicom, którzy mają lub w przeszłości mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci – bez względu na ich wiek w chwili składania wniosku. W związku z powyższym znacząco wzrosła liczba osób składających wnioski o przyznanie Karty Dużej Rodziny.



W 2020 r. w głuchołaskim Urzędzie Miejskim, który jest realizatorem programu KDR na terenie gminy, złożono 19 wniosków o wydanie Karty Dużej Rodziny, w 2021 r. o wydanie KDR wnioskowało 96 rodzin, w 2022 r. wniosek złożyło 28 rodzin z dziećmi oraz 208 rodzin składających się wyłącznie z uprawnionych rodziców (tj. tych, którzy wychowali co najmniej 3 dzieci).

## **5.8. Opolska Karta Rodziny i Seniora**

Opolska Karta Rodziny i Seniora przysługuje osobom, które: mieszkają na terenie województwa opolskiego i wychowują co najmniej dwoje dzieci w wieku do ukończenia 18 roku życia, a jeżeli dziecko kontynuuje naukę - do ukończenia 25 roku życia, osobom wychowującym jedno dziecko niepełnosprawne bez ograniczeń wiekowych, jeżeli dziecko posiada aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, osobom będącym rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, osobom, które ukończyły 60 lat, lub sprawującym stałą opiekę nad osobą niesamodzielną ze względu na stan zdrowia lub wiek, z którą łączą więzy rodzinne lub powinowactwo z osobą zależną, jeżeli osoba ta pozostaje pod opieką lub we wspólnym gospodarstwie domowym.

Gmina Głuchołazy przystąpiła do współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Opolskiego przy *Opolskiej Karcie Rodziny i Seniora* w maju 2014 r. Według danych z okresu realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021 – 2023 w 2020 r. 15 rodzin złożyło wniosek o wydanie *Opolskiej Karty Rodziny i Seniora*, w 2021 r. wnioskowało 15 rodzin, w 2022 r. 14 rodzin.

## **5.9. Program „Gmina Głuchołazy przyjazna dla Rodziny+”**

Polityka prorodzinna i prosenioralna realizowana jest w Gminie Głuchołazy m. in. poprzez funkcjonowanie od 2013 r. Programów: „Gmina Głuchołazy przyjazna dla Rodziny+” i „Gmina Głuchołazy przyjazna dla Seniora”.

Program „Gmina Głuchołazy przyjazna dla Rodziny+” ma na celu :

- promowanie modelu rodziny wielodzietnej i kształtowanie pozytywnego wizerunku rodziny wielodzietnej,
- zwiększenie szans rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych (i nie tylko) poprzez system ulg i zwolnień umożliwiający korzystanie członkom takich rodzin z oferty imprez kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych na preferencyjnych zasadach.

Program skierowany jest do:

- rodzin wielodzietnych (w tym także rodzin zastępczych) wychowujących troje lub więcej dzieci do 18 roku życia, a jeżeli dzieci kontynuują naukę, do 26 roku życia,
- rodzin wychowujących niepełnosprawne dziecko do 16 roku życia z orzeczoną niepełnosprawnością, dziecko niepełnosprawne w wieku od 16 do 18 lat z ustalonym umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności, a jeżeli dziecko uczy się nadal to do 26 roku życia,
- pełnoletnich osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Udział rodzin nie jest warunkowany sytuacją materialną rodziny.

Celem Programu „Gmina Głuchołazy przyjazna dla Seniora” jest:

- Poprawa jakości i poziomu życia osób starszych,
- Tworzenie warunków do integracji osób starszych,
- Rozwój wielu form aktywności społecznej, kulturalnej,
- Zwiększenie dostępności usług dla tej grupy wiekowej

Program ten powstał z myślą o osobach starszych, które skończyły 65 lat życia, mieszkańców gminy Głuchołazy.

Realizacja obu Programów polega przede wszystkim na zastosowaniu szeregu ulg i zniżek mających na celu zaspokajanie potrzeb opiekuńczych, edukacyjnych, rekreacyjnych i kulturalnych członków rodzin i osób starszych. System ulg i zniżek tworzą Partnerzy Programów: Gmina Głuchołazy i Partnerzy prywatni.

Dla rodzin wielodzietnych i wychowujących niepełnosprawne dziecko przewidziano mniejsze opłaty za żłobek i przedszkole. Rodzice dzieci ponoszą jedynie opłaty za wyżywienie dzieci i nie płacą tak zwanej "opłaty stałej", która jest pokrywana z budżetu Gminy.

Dla rodzin wielodzietnych (lub wychowujących dziecko niepełnosprawne) oraz seniorów wprowadzono ulgi (50% ceny biletu wstępu) na wszystkie imprezy organizowane przez/i w Centrum Kultury w Głuchołazach (kino, spektakle, kabarety, opery) oraz Głuchołaski Ośrodek Sportu i Rekreacji (lodowisko, kąpielisko, siłownia, zajęcia rekreacyjne i sportowe).

Rodziny wielodzietne (lub wychowujące dziecko niepełnosprawne) mają pierwszeństwo na otrzymanie mieszkania socjalnego w Głuchołaskim Towarzystwie Budownictwa Społecznego sp. z o.o. Głuchołazy.

Dla rodzin i seniorów zapewniono również możliwość skorzystania z nieodpłatnych porad prawnych.

Programy tworzą również podmioty prywatne i jednostki organizacyjne z zakresu kultury, sportu i edukacji niepowiązane z samorządem, które zadeklarowały chęć przystąpienia ich realizacji.

Prywatni przedsiębiorcy udzielają zniżek i ulg na oferowane usługi i produkty.

Aktualny Program przyjęto uchwałą NR LII/500/22 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 30 listopada 2022 r. na lata 2023 – 2027 oraz uchwałą NR LII/501/2022 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 30 listopada 2022 r.

W minionej edycji realizacji programu - w 2020 r. 30 rodzin złożyło wnioski o wydanie karty „Gmina Głuchołazy przyjazna dla 10 Rodziny+”, w tym 2 rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym i 3 osoby dorosłe posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, a z ulg objętych Programem do 31 grudnia 2020 r. skorzystało 339 rodzin z 3 i więcej dziećmi, 120 rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym oraz 314 osób niepełnosprawnych, w 2021 r. 52 rodziny złożyły wnioski o wydanie karty „Gmina Głuchołazy przyjazna dla Rodziny+”, w tym 12 osób dorosłych posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Podkreślić należy, że ważność kart z dotychczasowym terminem do 31.12.2020 r., o ile nie nastąpiła zmiana danych zawartych we wniosku, została ze względu na epidemię przedłużona do 31.12.2022 r., natomiast w 2022 r. 44 rodziny złożyły wnioski o wydanie karty „Gmina Głuchołazy przyjazna dla Rodziny+”, w tym 25 rodzin z trójką lub więcej dziećmi, 11 rodzin wychowujących dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością, 8 osób dorosłych legitymujących się orzeczeniem o st. niepełnosprawności.

## **5.10. Inne formy wspierania rodziny**

Uzupełnieniem polityki socjalnej gminy Głuchołazy są świadczenia rodzinne oraz fundusz alimentacyjny, które finansowane są w całości z budżetu państwa. Świadczenia te są udzielane na okresy zasiłkowe. Przy świadczeniach uzależnionych od kryterium dochodowego, brane pod uwagę są dochody osiągnięte w roku poprzedzającym okres zasiłkowy, jednak z uwzględnieniem dochodu uzyskanego lub utraconego po roku bazowym.

**Świadczenia rodzinne** - Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych określa warunki nabywania prawa oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych. Świadczenia rodzinne obejmują:

- a. zasiłek rodzinny wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego z tytułu: urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego

wychowywania dziecka, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego, podjęcia przez 33 dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (na dojazd do szkoły lub zamieszkanie w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły),

- b. świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy,
- c. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- d. świadczenie rodzicielskie.

**Zasiłek rodzinny**- przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674 zł lub 764 zł w przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu. Zasiłek rodzinny przysługuje do ukończenia przez dziecko 18 roku życia lub do ukończenia nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia albo 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności. Dodatki do zasiłku rodzinnego przysługują, gdy przysługuje prawo do zasiłku rodzinnego. Świadczenia rodzinne przyznawane są na okres od 1 listopada do 31 października następnego roku. Kryteria dochodowe oraz wysokość kwot zasiłków związanych z rodzicielstwem (przyznawanych na podstawie w/w ustawy) zmieniły się po raz ostatni w 2021 r. Przyznawanie i wypłata świadczeń są jednak wciąż realizowane i tak w 2020 r. do świadczeń rodzinnych w gminie Głuchołazy uprawnionych było 422 rodziny, w 2021 r. 329 rodzin, natomiast w 2022 r. 293 rodziny.

**Fundusz alimentacyjny** - ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów łączy elementy funduszu alimentacyjnego sprzed 2004 r. oraz obowiązującego do września 2008 r. systemu zaliczek alimentacyjnych. Fundusz alimentacyjny stanowi system wspierania osób uprawnionych do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego, środkami finansowymi z budżetu państwa. Warunki i tryb otrzymania świadczeń:

- a. bezskuteczna egzekucja alimentów przez co najmniej dwa miesiące,
- b. dochody rodziny nieprzekraczające 1209 zł (netto) miesięcznie na osobę w rodzinie (kryterium obowiązuje od 01.10.2023 r.). Kwota, o której mowa, podlega co 3 lata waloryzacji od dnia 1 października roku, w którym przeprowadzana jest waloryzacja.
- c. na podstawie art. 9 ust. 2a ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, który stanowi, że w przypadku, gdy dochód rodziny

- w przeliczeniu na osobę w rodzinie przekracza kwotę 1209,00 zł o kwotę nie wyższą niż kwota świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługującego danej osobie uprawnionej w okresie świadczeniowym, na który jest ustalane prawo do tego świadczenia, świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje w wysokości różnicy między kwotą świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługującego danej osobie uprawnionej a kwotą, o którą został przekroczony dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie. Natomiast art. 9 ust. 2b ww. ustawy stanowi, że w przypadku, gdy wysokość świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługującego danej osobie uprawnionej, ustalona zgodnie z ust. 2a, jest niższa niż 100 zł, świadczenie to nie przysługuje (zasada „złotówka za złotówkę” zgodnie z którą osoby otrzymujące świadczenie po przekroczeniu ustawowego kryterium dochodu 1209 zł miesięcznie na osobę w rodzinie, nie tracą prawa do świadczeń i otrzymują je nadal, ale w odpowiednio niższej wysokości),
- d. osoba uprawniona nie ma ukończonych 18 lat lub 25 lat, jeżeli uczy się w szkole lub szkole wyższej albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności - bezterminowo,
  - e. świadczenia wypłacane są w kwocie zasądzonych alimentów, nie wyższej jednak niż 500 zł na osobę uprawnioną, o której mowa powyżej,
  - f. świadczenia przyznawane są na okres od 1 października do 30 września następnego roku. na wniosek osób uprawnionych na podstawie obowiązującej od 7 września 2007 r. ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

W 2020 r. wypłacano świadczenie 211 osobom uprawnionym (dzieciom), w 2021 r. 155 osobom uprawnionym, a w 2022 r. 133 osobom uprawnionym.

### **5.11. Opieka nad małym dzieckiem**

„Dziecko” w polityce społecznej traktowane jest w sposób szczególny. Działalność na rzecz dzieci skupia się przede wszystkim na ochronie ich praw oraz wyrównaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu między innymi do oświaty, wypoczynku oraz ochrony w obliczu różnych zagrożeń życiowych.

W gminie Głuchołazy funkcjonują dwie placówki dla dzieci w wieku do lat 3 (publiczna i niepubliczna). W latach od 2020 do 2022 do obu placówek uczęszczało każdego roku 100 dzieci (85 dzieci w żłobku miejskim i 15 dzieci w niepublicznym). Według danych

zawartych w OZPS w 2020 r. 39 dzieciom nie przyznano miejsc w żłobkach (obu), w 2021 r. w placówkach brakowało 50 miejsc dla dzieci do lat trzech, natomiast w 2022 r. brakowało 54 miejsc. Od 2017 r. gmina nie zawierała umowy na funkcjonowanie opiekunów dziennych ze względu na brak zapotrzebowania.

## **5.12. Poradnictwo specjalistyczne**

W gminie Głuchołazy kontynuowana jest działalność punktu nieodpłatnej pomocy prawnej przy Al. Jana Pawła II 9. Nieodpłatne usługi prawne świadczone są dla mieszkańców gminy Głuchołazy codziennie, za wyjątkiem dni ustawowo wolnych od pracy (w tym świąt państwowych) w dniach od poniedziałku do piątku, w godzinach 8:00- 12:00.

Gmina zapewnia pomoc również pomoc w postaci specjalistycznego poradnictwa, które realizowane jest w Punkcie Konsultacyjnym. Pomoc ta kierowana jest głównie do członków rodzin, w których występuje przemoc oraz choroba alkoholowa, ale także do innych osób potrzebujących pomocy. W ramach działalności Punktu świadczone jest bezpłatne poradnictwo psychologiczne dla osób dorosłych, poradnictwo prawne oraz poradnictwo w zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej i członkom rodzin, w których występuje przemoc lub problem alkoholowy.

W ramach ustawowego obowiązku pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa Ośrodek rozwija obszar pracy socjalnej w tych środowiskach, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin nie korzystających z pomocy asystenta rodziny. W Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonują zespoły, specjalizujące się zarówno w rodzajach świadczonej pomocy (pomoc finansowa lub inna związana z postępowaniem administracyjnym, pomoc usługowa, praca socjalna), jak i w grupach beneficjentów, którym udzielane jest wsparcie. W ramach prowadzonej pracy socjalnej, monitoringiem sytuacji socjalno-bytowej objęte są wszystkie rodziny korzystające z pomocy społecznej. Część z rodzin objętych jest tzw. „pogłębioną pracą socjalną”, prowadzoną przez pracowników Zespołu Pracy Socjalnej, stricte mającą na celu wsparcie rodziny w rozwiązaniu problemów, które utrudniają dążenie do usamodzielnienia i uniezależnienie się od systemu pomocy społecznej. Pracownicy socjalni zobligowani są również do prowadzenia monitoringu sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

### 5.13. Wnioski

Materialna sytuacja rodzin uległa poprawie od momentu wprowadzenia „Świadczenia wychowawczego” (tzw. 500+, dziś: 800+) w związku z czym zapotrzebowanie na świadczenia pieniężne przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej sukcesywnie maleje (wśród rodzin). Podobnie w obszarze zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami, ponieważ od lat nie zmieniło się kryterium dochodowe uprawniające do uzyskiwania tych świadczeń (674 zł w przypadku rodzin z dziećmi i 764 zł w przypadku rodzin, w których wychowuje się dziecko z niepełnosprawnością). Niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2022 r. była na 6 miejscu wśród powodów udzielenia pomocy i wsparcia. Niestety liczba dzieci umieszczanych i przebywających w pieczy zastępczej utrzymuje się na podobnym poziomie w przeciągu ostatnich 3 lat, pieczę opuszczają najczęściej dorośli wychowankowie w wyniku usamodzielnienia.

Z realizacji Programu Wspierania Rodziny w minionych latach wynika, że istnieje konieczność rozwijania szerokiego wachlarza usług kierowanych do rodzin i dzieci, począwszy od asystenta rodziny (aktualnie 1 asystent w gminie Głuchołazy zaspakaja potrzeby), poprzez pogłębioną pracę socjalną, rozwój wsparcia specjalistycznego w placówkach oświatowych gminy (pedagodzy, logopedzi, psychologowie), rozwój dostępności do opieki poradni psychologiczno-pedagogicznej, dostępność opieki psychiatrycznej.

Gmina powinna nadal realizować działania, które kierowane są do rodzin – inwestowanie w infrastrukturę, realizowanie programów „Gmina przyjazna dla Rodziny” i „Gmina przyjazna dla Seniora”, rozwój oferty kulturalnej, turystycznej i sportowej.

Ważnym elementem wspierania rodziny jest również dalsza koordynacja i współpraca wszelkich gminnych instytucji i jednostek w celu minimalizacji nieprawidłowych zjawisk i podnoszenia skuteczności prowadzonych działań.

## 6. Analiza SWOT

W celu opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 dokonano analizy SWOT polegającej na usystematyzowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy: słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia.

WSPARCIE RODZINY NA TERENIE GMINY GŁUCHOŁAZY	
<b>MOCNE STRONY</b> - ujęcie potrzeby wspierania rodzin w różnych obszarach	<b>SŁABE STRONY</b> - brak grup samopomocowych i grup wsparcia,

<p>Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2029</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym,</li> <li>- doświadczenie i wiedza pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Głuchołazach w świadczeniu usług i pracy socjalnej na rzecz rodzin,</li> <li>- zapewnienie płynności udzielania świadczeń pieniężnych rodzinom,</li> <li>- zapewnienie szkoleń kadrze OPS,</li> <li>- zatrudnianie asystenta rodziny wspierającego rodzinę w staraniach o zwiększenie kompetencji społecznych i rodzicielskich oraz nabycie umiejętności rozwiązywania problemów,</li> <li>- rozwinięty system usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych,</li> <li>- bardzo dobra oferta placówek opiekuńczych i oświatowych na terenie gminy (żłobki, przedszkola, szkoły, świetlica socjoterapeutyczna, kluby),</li> <li>- działania na rzecz rodzin podejmowane przez instytucje, placówki oświatowe i organizacje pozarządowe,</li> <li>- zaangażowanie organizacji pozarządowych do działań wspierających procesy wychowawcze w rodzinie (Gminna Świetlica Socjoterapeutyczna),</li> <li>- realizacja programów profilaktycznych w placówkach oświatowych,</li> <li>- realizacja rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”, finansującego dożywianie dzieci w szkołach, przedszkolach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych,</li> <li>- bogata oferta organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży,</li> <li>- rozwój infrastruktury miasta (Centrum kultury, boiska – stadion miejski, „orliki”, place zabaw, parki rodzinne, kąpielisko letnie „Nad Białką”, lodowisko – „biały orlik”, hala sportowa GOSiR, Górskie Trasy Rowerowe – Żłote Ścieżki, skatepark, pumtrack, Park Zdrojowy),</li> <li>- mieszkania wspierane i treningowe dla osób niepełnosprawnych i usamodzielnianych,</li> <li>- funkcjonowanie w gminie programów wspierających rodziny (Gmina Głuchołazy przyjazna dla Rodziny+, Gmina Głuchołazy Przyjazna dla Seniora),</li> <li>- lepsza sytuacja materialna rodzin dzięki programom rządowym (np. 800+, Rodzinny Kapitał Opiekuńczy,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- rosnące potrzeby w zakresie poradnictwa rodzinnego, wsparcia środowiskowego,</li> <li>- zagrożenia związane z uzależnieniami rodziców (alkoholizm, narkomania) oraz z przemocą w rodzinie,</li> <li>- niskie kompetencje wychowawcze rodziców i małe prawdopodobieństwo ich zwiększenia ze względu na ograniczenia potencjału (w rodzinach, w których występuje niepełnosprawność intelektualna rodziców, zaniedbanie środowiskowe lub uzależnienie),</li> <li>- brak rodzin chętnych do współpracy, jako rodziny wspierające,</li> <li>- niechęć rodzin do korzystania z zewnętrznej pomocy,</li> <li>- utrzymujące się stereotypy, że sprawy rodzinne, to sprawy prywatne,</li> <li>- niewystarczające zasoby mieszkaniowe dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej,</li> <li>-</li> </ul>
---	--



<p>dofinansowanie do pobytu w żłobku, Dobry Start 300+)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- system motywacyjny stypendiów: motywacyjnych oraz socjalnych.</li> </ul>	
<p><b>SZANSE</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego (szczególnie rozwój pomocy specjalistyczne w placówkach oświatowych),</li> <li>- wzrost świadomości społecznej, jaką wartość niesie za sobą rodzina,</li> <li>- wzrost świadomości dotyczący wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziny (m.in. pozostające pod opieką asystenta rodziny),</li> <li>- wzrost praktycznych umiejętności w zakresie sprawowania opieki nad dzieckiem poprzez udział w warsztatach, wsparciu indywidualnym,</li> <li>- wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia,</li> <li>- budowanie zintegrowanego systemu wsparcia (umocnienie współpracy pomiędzy podmiotami - pomoc społeczna, oświata, służby - w celu wielowymiarowego wspierania rodzin),</li> <li>- pozyskiwanie do współpracy rodzin wspierających,</li> <li>- realizacja przez gminę i placówki oświatowe programów profilaktycznych,</li> <li>- podnoszenie wiedzy i umiejętności przedstawicieli różnych podmiotów (pomocy społecznej, oświaty, specjalistycznych placówek wsparcia dziennego dla dzieci, służby zdrowia) w zakresie przeciwdziałania cyberzagrożeniom.</li> </ul>	<p><b>ZAGROŻENIA</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wzrost obligatoryjnych dla gminy wydatków związanych z pobytem dzieci w pieczy zastępczej,</li> <li>- zagrożenie wypaleniem zawodowym pracowników,</li> <li>- zagrażające i aspołeczne formy spędzania wolnego czasu przez młodzież i dzieci,</li> <li>- uzależnienia występujące w rodzinach,</li> <li>- zmiana modelu rodziny,</li> <li>- brak świadomości wartości rodziny,</li> <li>- zagrożenia związane z wychowywaniem dzieci w rodzinach niepełnych,</li> <li>- przemoc występująca w rodzinach,</li> <li>- wzrost ilości zaburzeń emocjonalnych, psychicznych dzieci związanych,</li> <li>- wzrost ilości problemów wychowawczych,</li> <li>- wzrost uzależnień behawioralnych wśród dzieci,</li> <li>- wzrost zagrożenia dzieci cyberprzemocą,</li> <li>- niewystarczający dostęp do specjalistów (psychologów, psychoterapeutów, lekarzy psychiatrów) specjalizujących się w pomocy dzieciom doświadczającym cyberprzemocy, cyberuzależnień.</li> </ul>

W celu poprawy funkcjonowania rodzin oraz podnoszenia ich kompetencji w zakresie rodzicielstwa i sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych głuchołaski Ośrodek Pomocy Społecznej koordynuje działania systemu wspierającego rodziny.

## 7. Cele i zadania gminnego programu wspierania rodziny w Głuchołazach na lata 2021-2023

*Art. 2 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej mówi, iż „wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócić rodzinie*

zdolności do wypełniania tych funkcji”, katalog tych działań określonych wymienioną ustawą jest podstawą do stworzenia i realizacji Programu.

**Cel główny:**

***Celem głównym Programu jest rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin, sprzyjającego prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w realizacji funkcji związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci.***

***Cel szczegółowy 1***

*Poprawa sytuacji materialnej rodzin poprzez wsparcie w realizowaniu funkcji ekonomicznej i tworzenie warunków umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb członków rodziny.*

**Zakładane rezultaty:**

Rodziny mające trudności w zaspokajaniu potrzeb finansowych będą na bieżąco monitorowane przez pracowników socjalnych w zakresie przyznawania świadczeń w warunkach określonych ustawą o pomocy społecznej. Zakłada się, że kompleksowa diagnoza sytuacji rodzin i praca socjalna doprowadzą do sytuacji, w której rodziny będą potrafiły maksymalnie wykorzystać własne zasoby i możliwości.

Rodziny zagrożone utratą mieszkania będą motywowane do podejmowania działań w zakresie zapobiegania na przyszłość takiej sytuacji (podjęcie współpracy i uzgodnień z zarządcą w sprawie uregulowania długów, wnioskowanie o dodatek mieszkaniowy, dodatek osłonowy).

Współpraca pomiędzy OPS, PUP i innymi organizacjami, których celem działania jest aktywizacja zawodowa i społeczna (również w ramach wspólnych projektów) doprowadzi do zaktywizowania członków rodzin na rynku pracy.

**Zadania do realizacji:**

<b>Lp.</b>	<b>Zadania do realizacji</b>	<b>Wskaźniki realizacji zadania</b>
1.	Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w	liczba rodzin: rodzin objętych pomocą oraz wysokość środków przeznaczonych

	trudnej sytuacji socjalno–bytowej	na poszczególne formy pomocy: <ul style="list-style-type: none"> <li>- zasiłek stały</li> <li>- zasiłek okresowy</li> <li>- zasiłek celowy</li> <li>- zasiłki rodzinne z dodatkami</li> <li>- zasiłki pielęgnacyjne</li> <li>- świadczenia pielęgnacyjne</li> <li>- świadczenia rodzicielskie</li> <li>- specjalny zasiłek opiekuńczy</li> <li>- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka</li> <li>- zasiłek dla opiekuna</li> <li>- fundusz alimentacyjny</li> <li>- świadczenie Za życiem</li> </ul>
2.	Zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba dzieci, uczniów i młodzieży korzystających z gorących posiłków w placówkach oświatowych</li> <li>- liczba osób/rodzin korzystających ze świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności</li> <li>- liczba osób starszych, chorych, niepełnosprawnych korzystających ze świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności</li> </ul>
3.	Zapewnienie usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba rodzin objętych usługami,</li> </ul> W tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba dzieci</li> <li>- koszt świadczenia usług</li> </ul>
4.	Wsparcie materialne dzieci i młodzieży w postaci stypendiów, w celu zapewnienia realizacji potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba dzieci i młodzieży otrzymujących stypendia szkolne (socjalne),</li> <li>- kwota wypłaconych świadczeń</li> </ul>

5.	Aktywizacja społeczna i zawodowa rodzin	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba osób/rodzin ze środowisk zagrożonych uzależnieniami, przemocą, motywowanych do podjęcia terapii,</li> <li>- liczba rodzin z dziećmi objętych pracą socjalną,</li> <li>- liczba rodzin objętych działaniami aktywizacyjnymi (aktywizacji społecznej i zawodowej),</li> <li>- liczba osób objętych kontraktem socjalnym (w zakresie aktywizacji)</li> </ul>
6.	Zapewnienie dostępu do lokali socjalnych i komunalnych rodzin zagrożonych eksmisją	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba rodzin z dziećmi, które otrzymały przydział lokalu socjalnego,</li> <li>- liczba rodzin z dziećmi, które otrzymały przydział lokalu komunalnego,</li> </ul>
7.	<p>Wspieranie rodzin poprzez realizację:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Programu „Gmina Głuchołazy przyjazna dla Rodziny+”,</li> <li>- rządowego programu dla rodzin wielodzietnych „Karta Dużej Rodziny”</li> <li>- „Opolskiej Karty Rodziny i Seniora”</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba rodzin w gminie, którym wydano poszczególne karty w danym roku</li> </ul>
8.	Zapewnienie opieki osobom starszym oraz osobom zależnym w domach	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba osób objętych pomocą w postaci usług opiekuńczych</li> <li>- liczba osób korzystających z usług w Dziennym Domu Senior+</li> <li>- liczba osób korzystających ze wsparcia w mieszkaniach wspieranych i mieszkaniach treningowych</li> <li>- liczba osób skierowanych do domów pomocy społecznej w danym roku kalendarzowym</li> <li>- liczba osób umieszczonych w domach</li> </ul>

		<p>pomocy społecznej w danym roku kalendarzowym</p>
--	--	---

**Cel 2 szczegółowy:**

*Sprawny system interwencji kryzysowej oraz zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinach, w tym w rodzinach wychowujących dzieci.*

**Zakładane rezultaty:**

W wyniku realizacji zadań rodziny objęte Programem otrzymają kompleksowe wsparcie, które ma przyczynić się do ograniczenia obszarów dysfunkcji rodzin. Wzmocnieniu ulegną kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodziców, co w konsekwencji może zapobiec sytuacji objęcia dzieci opieką i wychowaniem poza rodziną. W przypadku dzieci pozostających w pieczy zastępczej, wsparcie rodzin może umożliwić im powrót do rodziny biologicznej.

Lp.	Zadania do realizacji	Wskaźniki realizacji zadań
1.	Bieżąca analiza sytuacji rodzin korzystających ze wsparcia OPS w Głuchołazach	- liczba rodzin i dzieci w rodzinach objętych monitoringiem sytuacji bytowej, - liczba rodzin uwikłanych w problem przemocy, uzależnienia,
2.	Rozwój usług asystentów rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystentów rodzin
3.	Organizacja i finansowanie szkoleń dla asystentów rodzin w celu podnoszenia ich kwalifikacji i kompetencji	liczba kursów, szkoleń, warsztatów etc.
4.	Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego osobom przeżywającym trudności	- liczba i rodzaj miejsc poradnictwa specjalistycznego, w tym: - konsultacji i poradnictwa specjalistycznego - terapii i mediacji - pomocy prawnej, szczególnie z zakresu prawa rodzinnego

		liczba osób i udzielonych porad
5.	Tworzenie warunków do działania rodzin wspierających	liczba rodzin wspierających
6.	Tworzenie warunków do działania placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w tym placówek socjoterapeutycznych	- liczba placówek wsparcia dziennego i liczba miejsc w tych placówkach, - liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do placówek wsparcia dziennego, - liczba dzieci objętych socjoterapią
7.	Tworzenie warunków do działania ośrodków wsparcia dziennego pobytu dla osób zależnych, w tym seniorów	- liczba ośrodków wsparcia dziennego pobytu - liczba uczestników w ośrodkach wsparcia dziennego pobytu
8.	Działania wspierające Zespołu Interdyscyplinarnego wobec rodzin przeżywających trudności	- liczba rodzin objętych procedurą "Niebieskie Karty" W tym: - liczba rodzin z dziećmi, objętych procedurą „Niebieskie Karty”
9.	Zapewnienie osobom (matkom / ojcom z dziećmi) bezpiecznego schronienia w przypadku stosowania wobec nich przemocy	- liczba osób dorosłych i dzieci korzystających ze schronienia
10.	Monitorowanie sytuacji rodzin w procesie wzmocnienia lub odzyskiwania zdolności do pełnego funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych	- liczba rodzin objętych pracą socjalną - liczba rodzin objętych pogłębioną pracą socjalną - liczba zawartych z rodzinami kontraktów socjalnych
11.	Współpraca z GKRPA w zakresie motywowania do podjęcia terapii i kierowania na leczenie uzależnień rodziców dzieci ze środowisk zagrożonych kryzysem	- liczba wniosków skierowanych do GKRPA dot. rodzin zagrożonych kryzysem spowodowanym uzależnieniami
12.	Zapewnienie środków finansowych na współfinansowanie pobytu dziecka w	- liczba dzieci zabezpieczonych w pieczy zastępczej w związku z przemocą rodzinną:

	pieczy zastępczej	a. rodzinnej b. instytucjonalnej - liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (w danym roku): a. rodzinnej b. instytucjonalnej - liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej (w danym roku): a. rodzinnej b. instytucjonalnej - wysokość środków finansowych przeznaczonych na pobyt dzieci w pieczy zastępczej: a. rodzinnej b. instytucjonalnej
13.	Realizowanie pracy z rodzina biologiczną w przypadku czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej	- liczba rodzin / rodziców, którzy współpracowali z pracownikami socjalnymi w celu powrotu dziecka do rodziny

### **Cel 5 szczegółowy:**

*Wspieranie kadr zajmujących się pomocą na rzecz rodziny*

### **Zakładane rezultaty:**

W wyniku realizacji zadań wzrosną kompetencje osób pracujących w obszarze wsparcia rodziny oraz zwiększy się skuteczność niesionej przez nich pomocy. Polepszy się jakość podejmowanych na rzecz rodziny działań oraz wzrośnie poczucie efektywności pracy osób profesjonalnie zajmujących się pomaganiem.

<b>Lp.</b>	<b>Zadania do realizacji</b>	<b>Wskaźniki realizacji zadań</b>
1.	Szkolenie osób zajmujących się pomocą dzieciom dotkniętym problemem alkoholowym, narkotykowym oraz przemocą domową	- liczba szkoleń - ilość uczestników szkolenia

2.	Wspieranie osób profesjonalnie zajmujących się pomaganiem, poprzez podnoszenie kwalifikacji w zakresie pracy z rodziną oraz udział w superwizjach zewnętrznych	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba szkoleń</li> <li>- liczba uczestników</li> <li>- liczba superwizji</li> </ul>
----	--	---

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024–2026 zakłada również realizację innych ważnych zadań, które mogą się pojawić wraz ze zmieniającą się sytuacją społeczno-gospodarczą kraju, województwa lub gminy. Przyjmuje się możliwość modyfikacji określonych w niniejszym dokumencie celów oraz kierunków działań, wtedy, gdy pojawi się taka potrzeba.

## 8. Zasoby i partnerzy w realizacji programu

Założenia Programu powinny realizować podmioty, które w ramach swoich kompetencji posiadają obowiązek wspierania rodzin przeżywających trudności, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz podmioty lub osoby specjalizujące się, bądź mające kontakt z dzieckiem i rodziną.

Koordynatorem Programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Głuchołazach realizujący go przy współpracy z:

### 1. Podmiotami publicznymi:

- Urząd Miejski w Głuchołazach,
- Placówki oświatowe z terenu Gminy Głuchołazy,
- Placówki Służby Zdrowia,
- Komenda Powiatowa Policji w Nysie,
- Komisariat Policji w Głuchołazach
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Głuchołazach,
- Zespół Interdyscyplinarny w Głuchołazach,
- Zespół kuratorski (kuratorzy społeczni i zawodowi),
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nysie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Nysie,
- Sąd Rejonowy w Prudniku

### 2. Podmiotami niepublicznymi:



- Organizacje pozarządowe,
- Kościoły i związki wyznaniowe z terenu Gminy Prudnik,
- Lokalne media.

## **9. Źródła finansowania**

Zakłada się, iż źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 będą:

- budżet Państwa,
- budżet Gminy Głuchołazy,
- fundusze strukturalne,
- programy wspólnotowe Unii Europejskiej,
- środki funduszy celowych,
- jak również środki pozyskane z innych, prawem określonych źródeł.

## **10. Monitoring Programu**

Przedmiotem ewaluacji będzie ocena skuteczności podejmowanych działań oraz zainteresowania nimi odbiorców. Monitoring realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 będzie się opierał przede wszystkim na gromadzeniu oraz analizowaniu danych będących w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej w Głuchołazach. Dodatkowo pozyskiwane zostaną informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Monitoring Programu pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych. Realizacja programu opiera się na stałej współpracy pomiędzy instytucjami, jednostkami i organizacjami w celu realizacji założonych działań.

Monitorowanie i ewaluacja Programu będą się odbywać poprzez składanie każdego roku rocznego sprawozdania z realizacji zadań przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Głuchołazach, który jest wiodącym realizatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026.

## UZASADNIENIE

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 opracowano zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2024 r. poz. 177 ze zm.), w myśl którego do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 - letnich programów wspierania rodziny. Zgodnie z art. 179 ust. 2 ustawy rada gminy biorąc pod uwagę potrzeby związane z realizacją zadania z zakresu wspierania rodziny uchwała gminne programy wspierania. Poprzedni program został opracowany na lata 2020-2023. W związku z powyższym, podjęcie uchwały w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 jest w pełni uzasadnione.

Celem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom naturalnym przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin. W świetle założeń ustawy, pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, aby zarówno działania, jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji tj. m.in. jednostek samorządu terytorialnego we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.